

наркоманії, коли вчинки людини залежать від того, що вона відчуває потребу в наркотиках і прагне її задовольнити;

3) злочини, що вчиняються особами, які перебувають у стані наркотичного сп'яніння.

Незважаючи на наявні відмінності, у розглядуваних злочинів наявний кримінологічний однорідний феномен – феномен наркоманії. Для них в цілому характерна спільність причинної детермінації, що обумовлює принципову схожість їх сукупних кримінологічних характеристик, а також соціальних і морально-психологічних (певною мірою і психічних) властивостей осіб, які їх вчиняють. Головна риса сукупної кримінологічної характеристики зазначених злочинів – це їх тісний зв'язок з *наркоманією*. Ось чому завжди особливо виділяється наркотична злочинність.

Одержано 18.10.2017

УДК 343.13(477):341.4

Наталія Олександрівна ГОЛЬДБЕРГ,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри спеціальних правових дисциплін

Нікопольського факультету Національного університету

«Одеська юридична академія»

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕДАЧА КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ЯКА ОТРИМУЄТЬСЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У МЕЖАХ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Протидія злочинності, це задача не тільки кожної держави окремо, а й загальна задача, яка повстає перед міжнародним співтовариством у цілому.

Водночас злочинність все частіше набуває міжнародного характеру, що вимагає застосування дієвих заходів міжнародного співробітництва та не останню роль у цьому процесі відіграє міжнародна правова допомога правоохоронних органів різних держав, щодо виявлення, припинення та розслідування злочинів. Таким чином, зазначений напрям допомоги є особливо важливим для міжнародного співтовариства.

Актуальність питання обумовлюється стрімким зростанням кількості запитів про надання міжнародної правової допомоги, шляхом проведення процесуальних дій, які передбачають отримання конфіденційної інформації, необхідності її зберігання та передачі, як з боку України, так і іноземних партнерів. Крім того, наукова розробка цієї проблеми не достатньо здійснювалась.

Згідно зі ст. 542 КПК України виконання окремих процесуальних дій входить в об'єм міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні, яке передбачено національним законодавством та міжнародними договорами України. Тобто ці дії можна умовно розподілити на: процесуальні дії, передбачені КПК України та процесуальні дії, передбачені міжнародними договорами України.

Відповідно до ст. 561 КПК України на території України з метою виконання запиту про надання міжнародної правової допомоги можуть бути проведені будь-які процесуальні дії, передбачені Кодексом або міжнародним договором.

Особливе місце у проведенні процесуальних дій у межах міжнародної правової допомоги посідають негласні слідчі (розшукові) дії (далі – НС(Р)Д) відомості про факти і методи їх проведення не підлягають розголошенню. Згідно національного законодавства, а саме підп. 4.12.4 та 4.12.5 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженого наказом СБ України № 440 від 12.08.2005 [1] зазначено, що відомості про факт або методи проведення НС(Р)Д, а також відомості, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться чи планується проведення НС(Р)Д, розголошення яких створює загрозу національним інтересам і безпеці, віднесені до державної таємниці та не підлягають розголошенню, тобто є конфіденційною інформацією.

Необхідність проведення НС(Р)Д у рамках міжнародної правової допомоги виникає на стадії досудового розслідування у рамках кримінального провадження щодо тяжких або особливо тяжких злочинів у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб та за умови, що їх проведення неможливо здійснити на території України. Умовами неможливості проведення зазначених дій на території української держави є:

1. якщо тяжкий або особливо тяжкий злочин був скоєний на території декількох держав (наприклад, на території однієї держави він був розпочатий, а на території іншої закінчений);

2. особи, що вчинили тяжкий або особливо тяжкий злочин є громадянами України, а після вчинення злочину переходять на територію іншої держави;

3. особи, що вчинили тяжкий або особливо тяжкий злочин не є громадянами України (наприклад, іноземці або особи без громадянства) та відносно яких розпочате кримінальне провадження правоохоронними органами України, переходять на територію іншої держави, у тому числі і на території держави громадянами якої вони є;

4. злочинна діяльність (епізоди такої діяльності) здійснювалася на території інших держав;

5. окремі учасники кримінального провадження, що вчинили тяжкий або особливо тяжкий злочин є громадянами різних держав, або ж мешкають на території різних держав;

6. відомості, щодо скоєного тяжкого або ж особливо тяжкого злочину знаходяться на території іноземної держави.

Питання збереження конфіденційності інформації, що отримується у межах міжнародної допомоги, набули нормативного закріплення не тільки на національному рівні, а й на міжнародному.

Так у Договорі між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах [2] зазначено, що центральний орган запитуваної держави може вимагати від запитуючої держави не використовувати без попередньої згоди центрального органу запитуваної держави будь-які докази або інформацію, одержані на підставі договору у будь-якому розслідуванні, переслідуванні чи судовому розгляді, які не зазначені у запиті. В таких випадках запитуюча держава дотримується цієї вимоги. Центральний орган запитуваної держави може вимагати, щоб докази або інформація, одержані на підставі Договору, зберігалися конфіденційно або використовувалися лише з дотриманням умов, що зазначаються. Якщо запитуюча держава приймає докази чи інформацію на таких умовах, вона докладає всіх зусиль для їх дотримання (ст. 7). Так само питання конфіденційності були вирішені у договорах про міжнародне співробітництво з Канадою, Індією.

У Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності [3] передбачено, без шкоди для внутрішнього законодавства правоохоронні органи країн, що приєдналися до конвенції, можуть без попереднього запиту передавати інформацію, що стосується кримінально-правових питань, коли вони вважають, що така інформація може надати допомогу в здійсненні або успішному завершенні розслідування і кримінального переслідування. Така передача здійснюється без шкоди для розслідування і кримінального провадження у державі компетентних органів, що надають інформацію. Компетентні органи, що одержують інформацію, виконують прохання про збереження конфіденційного характеру цієї інформації, навіть на тимчасовій основі, чи дотримують обмеження на її використання. Це, однак, не перешкоджає державі-учасниці, що одержує інформацію, розкривати в ході проведеного в ній провадження ту інформацію, яка виправдовує обвинувачуваного. У такому разі до розкриття інформації держава-учасниця, що одержує інформацію, повідомляє державу-учасницю, що надає інформацію, і, якщо отримане прохання про це, проводить консультації з державою-учасницею, що надає інформацію. Якщо, у виняткових випадках, завчасне повідомлення неможливе, то держава-

учасниця, що одержує інформацію, негайно повідомляє про таке розкриття державу-учасницю, що надає інформацію. У цьому ж документі у п. 20 ст. 18 зазначено, що запитуюча держава-учасниця може вимагати, щоб запитувана держава-учасниця зберігала конфіденційність наявності і суті прохання, за винятком того, що необхідно для виконання самого прохання. Якщо запитувана держава-учасниця не може виконати вимогу про конфіденційність, вона негайно повідомляє про це запитуючу державу-учасницю.

Правовим підґрунтям обміну конфіденційною інформацією між Україною та ЄС визначено в Угоді між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, положення якої деталізовано в Домовленостях про безпеку між Службою безпеки України та Управлінням безпеки Генерального секретаріату Ради ЄС і Департаментом безпеки Європейської Комісії [4], у якій міститься тлумачення терміну «інформація з обмеженим доступом» під якою слід розуміти будь-яку інформацію (а саме знання, які можуть передаватися в будь-якій формі) або матеріали, визначені як такі, що потребують захисту від розголошення, і яким було надано гриф обмеження доступу. В Україні термін «інформація з обмеженим доступом» законодавчо не визначене. У ст. 21 Закону України «Про інформацію» зазначено, що інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація.

Аналіз положень міжнародних Угод України про взаємну охорону конфіденційної інформації та матеріалів (Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки, Урядом Республіки Словенія, Угода між Королівством Іспанія та ін.) свідчить, що ці міжнародні Угоди спрямовані лише на захист інформації, а не умови її передачі.

Отже, дослідивши деякі національні та міжнародні правові документи, щодо збереження та передачі конфіденційної інформації у межах міжнародної правової допомоги можливо зробити висновок, що вони регламентують її збереження. Однак більшість з цих угод не встановлюють процес передачі конфіденційної інформації запитуючій стороні. Згідно з положеннями таких міжнародних договорів, передача інформації здійснюється відповідно до національного законодавства, які є учасниками договору або правил процедури. Тобто, іншими словами такі договори не є підставою для передачі конфіденційної інформації, а лише розглядаються як механізм забезпечення взаємного захисту такої інформації. Тому з метою удосконалення процедури передачі конфіденційної інформації необхідно прийняти Закон України «Про порядок та умови передачі конфіденційної інформації», або ж удосконалити такий порядок у рамках Закону України «Про державну таємницю».

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : наказ Служби безпеки України від 12.08.2005 № 440 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05> (дата звернення: 31.10.2017).

2. Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах : від 10.02.2000 № 1438-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_019 (дата звернення: 31.10.2017).

3. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності : від 15.11.2000 № 55/25 // ЛігаЗакон : портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU00144.html (дата звернення: 31.10.2017).

4. Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом : ратиф. законом України від 20.12.2006 № 499-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 9. Ст. 81.

Одержано 21.11.2017

УДК 343.12:343.985(477)

Олександр Васильович ГОРБАЧОВ,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

МІСЦЕ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРЕВЕНЦІЇ ЯК ЗАГАЛЬНОЇ ФОРМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Демократичні перетворення на шляху розбудови правової держави та громадянського суспільства висувають нові пріоритети у реформуванні діяльності щодо протидії злочинам в Україні. У теорії превенції злочинності протидія злочинам, як складна системна діяльність, поєднує такі підсистеми:

1) загальну організацію боротьби (інформаційно-аналітична діяльність, кримінологічне прогнозування, визначення стратегії й тактики боротьби зі злочинністю, програмування боротьби зі злочинністю, створення і вдосконалення правової основи, реалізація, коректування програм боротьби зі злочинністю, координація діяльності суб'єктів щодо боротьби зі злочинністю, організація та розвиток наукових досліджень у цій сфері, підготовка професійних кадрів і підвищення їх кваліфікації, формування правової культури членів суспільства тощо);

2) профілактику злочинів як систему заходів, які застосовують у суспільстві, щоб стримати зростання злочинності і знизити, за можливості, її рівень усуненням детермінант злочинності, а також за допомогою запобігання та припинення конкретних злочинів;